

II RAPORTUL PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA PENTRU 18 LUNI DE ACTIVITATE, ÎN DETALIU

- 1. Politica internă**
- 2. Activitatea externă**
- 3. Reintegrarea țării**
- 4. Proiecte și programe sociale**

1. POLITICA INTERNĂ

În perioada de referință, cele mai importante dimensiuni ale politicii interne a statului au vizat:

- 1.1 Elaborarea legilor, programelor, strategiilor de dezvoltare a statului.**
- 1.2 Conflictul instituțional în perioada de mandat. Blocajele create;**
- 1.3 Consolidarea statalității și identității moldovenești;**
- 1.4 Asigurarea securității și neutralității statului;**
- 1.5 Activitatea în raioanele țării și dialogul cu populația.**

1.1 ELABORAREA LEGILOR, PROGRAMELOR, STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE A STATULUI

În perioada menționată, instituția prezidențială a elaborat 76 de inițiative (proiecte de legi, programe, demersuri), care au avut drept scopuri:

- anularea majorării vârstei de pensionare; **indexarea pensiilor de două ori pe an și mărirea acestora pînă la**

nivelul minim de trai; stabilirea unui termen minim garantat de ridicare a pensiei de către urmași în cazul decesului prematur al beneficiarului pensiei pentru limita de vîrstă;

- **abrogarea legii cu privire la „furtul miliardului”**, prin care cetățenii au fost impuși să restituie banii furați din sistemul financiar bancar;
- **plafonarea salariilor conducătorilor întreprinderilor de stat/autorităților de reglementare** în așa fel încît salariile persoanelor care conduc întreprinderile de stat să nu depășească suma de două salarii medii de la instituțiile respective, iar ale celor care conduc autoritățile de reglementare să nu fie mai mare decît salariul conducătorului instituției care l-a numit în funcție;
- instituirea **capitalului familial** prin acordarea unei prestații sociale la nașterea fiecărui copil – mărimea acestuia variind în funcție de numărul copiilor din familie. În condițiile proiectului, suma capitalului familial la nașterea primului copil urmează să fie de 1,5 salarii medii pe economie pentru anul precedent, pentru al doilea copil – două salarii medii pe economie pentru anul precedent, iar pentru trei și mai mulți copii – trei salarii medii pe economie pentru anul precedent;
- **interzicerea explorării și exploatării gazelor de șist** pe teritoriul Republicii Moldova. Obligarea investitorilor, care vor dori să exploreze și să exploateze orice tip de zăcăminte minerale de pe teritoriul țării noastre, de a deține un aviz pozitiv din partea administrației publice locale, organizațiilor de specialitate, de la persoanele fizice și juridice pe teritoriul cărora se vor efectua aceste lucrări. Organizarea obligatorie a dezbaterilor publice cu referire la

explorarea oricăror alte tipuri de zăcăminte;

- trecerea la **sistemul electoral de vot mixt**, prin care 51 de deputați urmează să fie aleși pe circumscripții, iar 50 – pe liste de partid, începînd cu alegerile parlamentare din 2018; asigurarea mandatelor de deputat pentru diasporă și pentru regiunea transnistreană;
- revenirea la **pachetul social pentru militarii Armatei Naționale**;
- extinderea atribuțiilor Președintelui republicii în vederea dizolvării Parlamentului;
- modificări și completări la Legea privind taxa de stat și Legea privind **serviciile notariale** în sensul plafonării taxelor pentru perfectarea actelor notariale în procedura moștenirii;
- **accesul producătorilor agricoli la sistemele de irigare centralizată și utilizarea apelor subterane pentru irigarea culturilor agricole**;
- introducerea impozitului pe venit progresiv de 7,17 și 25%, precum și aplicarea **impozitului pe venit 0%** pentru venitul reîvestit persoanelor juridice;
- sporirea previzibilității și stabilității politicilor bugetar-fiscale și responsabilizarea organelor publice pentru respectarea calendarului bugetar;
- modificarea și completarea unor acte legislative: Legea privind sistemul public de pensii, Legea cu privire la **indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă**, Legea ocrotirii sănătății;

- conferirea statutului legal de simbol național istoric al Republicii Moldova **drapelului lui Ștefan cel Mare și Sfânt**;
- **studierea gratuită a limbii de stat** pentru solicitanții cetățeniei Republicii Moldova;
- înaintarea proiectului Legii pentru modificarea și completarea Legii cu privire la **patenta de întreprinzător** care prevede prelungirea termenului de activitate în baza patentei etc.

De asemenea, au fost înaintate propuneri (inclusiv Executivului) în vederea modificării Codului funciar, Codului educației, implementării examenului de bacalaureat diferențiat, stopării închiderii instituțiilor de învățământ etc.

Numeroase inițiative în diferite domenii au fost elaborate și transmise Parlamentului și Guvernului, dintre care doar 14 au intrat în circuitul legislativ. Majoritatea inițiativelor au fost avizate negativ de Guvern, iar 2 dintre ele au fost respinse de Legislativ, fără a prezenta argumente plauzibile. Proiectul de lege cu privire la dizolvarea Parlamentului nici nu a fost înregistrat de Secretariatul Parlamentului. O parte dintre aceste proiecte au fost preluate și implementate de Guvern și de majoritatea parlamentară.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A MOLDOVEI PE TERMEN LUNG

În prezent, un grup de lucru elaborează Strategia de dezvoltare a Republicii Moldova pe termen lung. Totodată, în paralel, sînt în proces de elaborare 7 documente strategice sectoriale, pe termen scurt și mediu, avînd în vedere situația

curentă în care se află mai multe domenii ale economiei naționale, în special cel social.

PARTICIPAREA SOCIETĂȚII CIVILE LA PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

• CONSILIUL SOCIETĂȚII CIVILE

Pentru consultarea publică a inițiativelor Președintelui, pe 28 iulie 2017, în premieră pentru instituția prezidențială, prin decret, a fost creat Consiliul Societății Civile pe lângă Președintele Republicii Moldova (CSC).

Format din 14 comisii de profil care se întrunesc cu regularitate, Consiliul își desfășoară activitatea în vederea implicării directe a cetățenilor țării, a asociațiilor obștești, a organizațiilor formale și non-formale pentru a determina prioritățile de dezvoltare a țării, expertiza cadrului normativ-legal, pentru a dezbate și propune proiecte și programe de interes național. Totodată, în cadrul comisiilor Consiliului sînt puse în discuție problemele stringente cu care se confruntă societatea, propunerile de remediere a acestora fiind înaintate Președintelui sub formă de inițiative legislative, programe etc.

• CONSILIUL ECONOMIC PE LÎNGĂ PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

În vederea examinării situației economice, depistării celor mai stringente probleme și elaborării propunerilor pentru perfecționarea politicii economice și a instrumentelor de implementare a acesteia, întru asigurarea sustenabilității și modernizării economiei țării, prin decret, a fost creat Consiliul Economic (CE) pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Din componența CE fac parte 42 de asociații de companii sectoriale, asociații patronale, agenți economici, experți, reprezentanți ai mediului economic.

Activitatea Consiliului respectiv se bazează pe parteneriatul dintre Președintele Republicii Moldova, comunitatea de experți și de afaceri, organizațiile neguvernamentale, autoritățile administrației publice centrale și locale și este orientată spre identificarea problemelor dezvoltării economice, elaborarea unor soluții, stabilirea priorităților strategice și a căilor de realizare a acestora.

În acest sens, a fost elaborat și semnat Acordul de cooperare dintre Consiliul Economic pe lângă Președintele Republicii Moldova și organizația neguvernamentală „Delovaia Rossia”.

1.2 CONFLICTUL INSTITUȚIONAL ÎN PERIOADA DE MANDAT. BLOCAJELE CREATE

Odată cu alegerea domnului Igor DODON în funcția de Președinte al Republicii Moldova, șefului statului i-au fost limitate sau chiar reduse o serie de atribuții, ca urmare a amendamentelor aduse la legislația în vigoare de către Parlament, precum și a interpretării normelor constituționale de către Curtea Constituțională.

În domeniul securității statului

La scurt timp după turul al II-lea al alegerilor prezidențiale, desfășurat pe 13 noiembrie 2016, și pînă la validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova de către Curtea Constituțională, Parlamentul a operat o serie de modificări și completări ale unor acte legislative, prin care a redus substanțial din atribuțiile șefului statului în sectorul de apărare și securitate.

În speță, pe 23 noiembrie 2016, a fost înregistrat un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea securității statului, Legea privind organele securității

statului, Legea privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Legea cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat, Legea Serviciului de Stat de Curieri Speciali, Legea privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale), adoptat ulterior cu nr. 270 din 9 decembrie 2016, cu două săptămâni înainte de ceremonia de inaugurare a șefului statului.

Astfel, prin modificările la Legea nr. 134 din 13 iunie 2008 cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat (SPPS), Președintele Republicii Moldova a fost lipsit de următoarele atribuții:

- trecerea SPPS-ului din subordinea șefului statului în cea a Guvernului (art. 1 alin. (3));

- dispunerea acordării protecției demnitarilor de stat (art. 6 alin. (3)) – directorul SPPS nu mai informează Președintele despre acordarea protecției demnitarilor străini pe teritoriul Republicii Moldova pentru perioade de pînă la 30 de zile calendaristice (art. 6 alin. (5));

- lista sediilor de lucru, a reședințelor și obiectelor aflate în paza SPPS nu se mai stabilește prin decret prezidențial, ci prin hotărîre de Guvern (art. 7);

- numirea și eliberarea din funcție a directorului SPPS (la propunerea Prim-ministrului) (art. 8 alin. (1)) și a adjuncților acestuia (la propunerea directorului) (art. 8 alin. (2)), la fel ca și aprobarea componenței Colegiului SPPS (art. 8 alin. (5)), precum și stabilirea structurii și limitei personalului SPPS (art. 9 alin. (1));

- să permită acceptul de către ofițerii SPPS al distincțiilor altor state, organizații internaționale și străine (art. 23 alin. (3) lit. g));

- aprobarea, prin decret, a modelului uniformei, însemnelor distinctive, normelor de asigurare cu uniformă (art. 42 alin. (2)), precum și a modului de stimulare și de aplicare a sancțiunilor disciplinare (art. 50).

Prin modificările la Legea nr. 753 din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova (SIS), Președintele a fost lipsit de următoarele atribuții:

- coordonarea activității SIS de către șeful statului (art. 1 alin. (2));
- nominalizarea candidaturii directorului SIS pentru a fi numit de Parlament (art. 13 alin. (1), precum și propunerea de demitere a acestuia (art. 13 alin. (1));
- numirea în funcție a directorilor adjuncți la propunerea directorului SIS (art. 13 alin. (4));
- confirmarea componenței Colegiului SIS (art. 13 alin. (6));
- directorul SIS nu mai depune jurământul în prezența șefului statului (art. 13 alin. (3)).

Prin modificările la Legea nr. 170 din 19 iulie 2001 privind statutul ofițerului de informații și securitate, șeful statului a fost lipsit de următoarele atribuții:

- să permită acceptul de către ofițerii SIS al distincțiilor altor state, organizații internaționale și străine (art. 40 alin. (3) lit. d));
- să aprobe modelul uniformei de ofițer de informații (art. 44 alin. (2)).

Prin amendarea Legii nr. 219 din 3 decembrie 2015 privind participarea Republicii Moldova la misiuni și operații internaționale, Președintele Republicii Moldova a fost exclus din circuitul decizional privind participarea/retragerea contingentelor forțelor sistemului național de apărare la/din operații internaționale.

Astfel, art. 6 alin. (1) din legea menționată, care stipula că decizia privind participarea contingentelor forțelor sistemului național de apărare la operații internaționale se adoptă prin hotărârea Parlamentului, la propunerea Președintelui Republicii Moldova, a fost modificat, atribuțiile șefului statului în acest sens fiind transferate către Guvern.

Mai mult, prin completările/modificările efectuate la alin. (2) al aceluiași articol, atribuțiile decizionale privind retragerea contingentelor forțelor sistemului național de apărare din operații internaționale pe care le deținea Președintele Republicii Moldova au fost atribuite Parlamentului.

Limitarea atribuției constituționale referitoare la declararea referendumului privind consultarea opiniei cetățenilor asupra problemelor de interes național (referendumul consultativ)

Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 24 din 27 iulie 2017 „Privind controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 105-VIII din 28 martie 2017 privind desfășurarea referendumului republican consultativ asupra unor probleme de interes național” a menționat că, în lumina art. 66 lit. b) din Constituție, Parlamentul, prin hotărâre, declară referendum pentru toate propunerile de inițiere a referendumului de către subiecții care dispun de acest drept.

Această interpretare a Curții limitează dreptul constituțional al șefului statului, garantat de art. 88 lit. f) din Constituție, potrivit căruia Președintele Republicii Moldova poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința asupra problemelor de interes național.

Din conținutul normei constituționale reiese clar că șeful statului se poate adresa cetățenilor direct pentru consultarea opiniei lor asupra problemelor de interes național, fără o altă investitură specială. El este abilitat, în acest sens, prin însuși textul Constituției. Nicio interpretare a Constituției, niciun act legislativ subordonat Legii supreme nu pot suprima dreptul constituțional al Președintelui Republicii Moldova. Or, din Hotărârea Curții rezultă că realizarea dreptului Președintelui Republicii Moldova privind inițierea referendumului consultativ este condiționată de voința politică a Parlamentului, care urmează să aprobe, prin hotărâre, inițiativa referendară a șefului statului. Un drept al șefului statului consacrat în Constituție nu poate fi

condiționat de discreția legislativului. Or, argumentul că referendumurile inițiate de șeful statului implică cheltuieli bugetare nu este unul plauzibil, dat fiind faptul că realizarea drepturilor constituționale nu poate fi obstrucționată de rezervele bugetare.

Nu s-a ținut cont de Codul de bune practici în materie de referendum, adoptat de Comisia de la Veneția, care stabilește că „Atunci când se supune la vot un text la cererea unui segment din electorat sau a unei autorități publice, alta decât Parlamentul, acesta [Parlamentul] trebuie să își poată da avizul consultativ asupra textului în cauză. Trebuie să fie fixat un termen înăuntrul căruia Parlamentul să își dea votul consultativ, iar dacă acest termen nu este respectat, textul va fi supus fără avizul Parlamentului”.

Mai mult ca atât, Curtea Constituțională și-a negat propria jurisprudență instituită în Hotărîrea nr. 1 din 11 ianuarie 2000, în care s-a pronunțat asupra competenței șefului statului de a iniția referendumuri, statuînd că: „este prevăzut clar că din interpretările Constituției rezultă că Președintele Republicii Moldova este în drept să inițieze de sine stătător un referendum, prin care să consulte poporul în probleme de interes național”.

Este de menționat că anterior, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 930 din 22 martie 1999, s-a desfășurat referendumul republican consultativ în problema schimbării sistemului de guvernare în Republica Moldova, care nu a fost declarat neconstituțional pe motiv că șeful statului nu ar fi avut suficiente competențe.

Excluderea Președintelui Republicii Moldova din formula decizională la formarea structurii instituționale a Guvernului

Prin aprobarea noii Legi cu privire la Guvern nr. 136 din 7 iulie 2017 Parlamentul a privat șeful statului de dreptul de a fi parte la procedura reorganizării guvernamentale.

Potrivit art. 10 din legea menționată, lista nominală a membrilor Guvernului, împreună cu lista ministerelor, se aprobă de Parlament, prin hotărâre, odată cu acordarea votului de încredere Guvernului. Ulterior, în cursul mandatului Guvernului, la solicitarea Prim-ministrului, Parlamentul poate modifica lista ministerelor, în cazul înființării de noi ministere, reorganizării celor existente sau lichidării acestora, prin adoptarea unei hotărâri cu votul majorității deputaților aleși.

Deși atribuția privind formarea structurii Guvernului a rămas în aria de competență a Parlamentului, fiind schimbată natura actului prin care se aprobă lista ministerelor, aceasta a dus la excluderea Președintelui republicii din formula decizională. Anterior, lista ministerelor, fiind aprobată prin lege organică, urma procedura de promulgare, în care șeful statului își putea exprima împotrivirea prin refuzul promulgării. Or, modificarea naturii actului parlamentar și păstrarea procedurii improprie de adoptare au urmărit un scop politic.

Suspendarea din funcție de către Curtea Constituțională și instituirea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova

- Refuzul numirii domnului Eugen Sturza în funcția de ministru al apărării.

La 13 septembrie 2017, prin scrisoarea nr. 01/1-06-115, Președintele Republicii Moldova a respins propunerea Prim-ministrului de numire a candidaturii domnului Sturza în funcția de ministru al apărării, invocând lipsa unei pregătiri profesionale în domeniu, a cunoașterii specificului managementului militar și a autorității în cadrul Forțelor Armate. La fel, în refuzul său, Președintele Republicii Moldova a invocat că asupra integrității domnului Eugen Sturza planează un șir de dubii, reflectate în mai multe investigații jurnalistice cu privire la primirea de la Fundația Soros a unor remunerări în valoare de zeci de mii de dolari SUA, în perioada în care activa în cabinetul persoanelor cu funcții de

demnitate publică. De asemenea, Președintele a menționat că această funcție trebuie să fie ocupată de către o persoană competentă și neimplicată în jocuri politice, mai ales în cele dubioase.

La 19 octombrie 2017, Guvernul a sesizat Curtea Constituțională și a solicitat constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova pentru asigurarea exercitării atribuțiilor constituționale în scopul numirii candidatului propus de Prim-ministrul Republicii Moldova pentru funcția de ministru al apărării și intrării acestuia în exercitarea mandatului.

Prin Avizul nr. 2 din 20 octombrie 2017, Curtea Constituțională a constatat ca circumstanță care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în cadrul procedurii de remaniere a ministrului apărării refuzul deliberat al șefului statului de a-și îndeplini obligația constituțională de numire a candidaturii propuse repetat de către Prim-ministru, ceea ce constituie imposibilitate temporară de a-și exercita atribuția în cauză.

De asemenea, Curtea a dispus, în temeiul art. 91 din Constituție, că, în ordinea exercitării interimatului, Președintele Parlamentului sau Prim-ministrul va emite, în calitate de Președinte interimar, decretul de numire a domnului Eugen Sturza în funcția de ministru al apărării și va primi jurământul acestuia.

Refuzul numirii în funcție a unor membri ai Guvernului

Președintele Republicii Moldova, prin scrisoarea nr. 01/1-06-156 din 21 decembrie 2017, a respins candidaturile propuse de Prim-ministru: dl Iurie Leancă, viceprim-ministru; - dna Cristina Lesnic, viceprim-ministru; - dl Alexandru Tănase, ministru al justiției; - dl Chiril Gaburici, ministru al economiei și infrastructurii; - dl Tudor Ulianovschi, ministru al afacerilor externe și integrării europene; - dna Svetlana Cebotari, ministru al

sănătății, muncii și protecției sociale; - dl Liviu Volconovici, ministru al agriculturii, dezvoltării regionale și mediului invocând următoarele:

Prim-ministrul și nu președintele unui partid trebuie să inițieze remanieri guvernamentale; respectivele remanieri trebuie să fie într-o proporție ne semnificativă; asupra majorității candidaților propuși de Prim-ministru planează suspiciuni grave de integritate, precum implicarea în fraudă bancară și devalizarea sistemului bancar din Republica Moldova; candidații nu corespund cerințelor minime statuate în art. 16 alin.(1) și (2) din Legea nr. 136 din 7 iulie 2017 cu privire la Guvern, demonstrând lipsă de profesionalism în activitățile desfășurate anterior, inconsecvență și oportunism.

Prin Avizul nr. 1 din 2 ianuarie 2018, Curtea Constituțională a constatat ca circumstanță care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în cadrul procedurii de remaniere guvernamentală refuzul deliberat al Președintelui de a-și îndeplini obligația constituțională de numire a candidaturilor propuse repetat de Prim-ministru, ceea ce constituie, în sensul art. 91 din Constituție, imposibilitate temporară de a-și exercita atribuția în cauză.

De asemenea, Curtea a dispus ordinea exercitării interimatului: de către Președintele Parlamentului sau de către Prim-ministrul care va emite, în calitate de Președinte interimar, decretele de numire în funcție a candidaturilor aprobate și va primi jurământul acestora.

Suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova pentru refuzul promulgării unei legi

La 7 decembrie 2017, Parlamentul Republicii Moldova a votat Legea nr. 257 cu privire la completarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova.

Prin scrisoarea nr. 01/1-06-06 din 4 ianuarie 2018, Președintele a refuzat repetat promulgarea Legii nr. 257 din 22

decembrie 2017, invocând interesul suprem al cetățenilor țării, importanța actelor internaționale afectate de norma criticată și caracterul neconstituțional al legii respective.

La sesizarea Curții Constituționale de către deputatul Sergiu Sîrbu, Curtea a emis Avizul nr. 2 din 5 ianuarie 2018 în care a constatat ca circumstanță care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în cadrul procedurii legislative refuzul deliberat al Președintelui de a-și îndeplini obligația constituțională de promulgare a Legii nr. 257 din 22 decembrie 2017 cu privire la completarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova, în privința căreia Parlamentul și-a menținut hotărîrea adoptată anterior, ceea ce constituie, imposibilitate temporară de a-și exercita atribuția în cauză.

De asemenea, Curtea a dispus ca în temeiul art. 91 din Constituție, în ordinea exercitării interimatului, Președintele Parlamentului sau Prim-ministrul să emită, în calitate de Președinte interimar, decretul de promulgare a Legii nr. 257 din 22 decembrie 2017 cu privire la completarea Codului audiovizualului al Republicii Moldova.

În domeniul științei și inovării

Articolul 93 alin. (5) din Codul cu privire la Știință și Inovare al Republicii Moldova, în vigoare pînă la 20 februarie 2018, prevedea competența șefului statului de a aproba componența nominală a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare și de a numi în funcție, pe un termen de 4 ani, a președintelui, vicepreședinților și a secretarului științific ai CNAA.

Prin Legea nr. 190 din 21 septembrie 2017 (în vigoare de la 20 februarie 2018), care a avut drept scop promovarea reformei cadrului instituțional al domeniului cercetării și inovării, au fost excluse atribuțiile Președintelui Republicii Moldova referitoare la

aprobarea componentei nominale ale CNAA și la numirea/revocarea din funcțiile de conducere ale CNAA.

Este de menționat că CNAA a fost reorganizat prin fuziune (absorbție) cu Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare și a trecut în aria de competență a Guvernului (Hotărârea Guvernului nr. 201 din 28 februarie 2018).

1.3 CONSOLIDAREA STATALITĂȚII ȘI IDENTITĂȚII MOLDOVENEȘTI

În perioada de referință, au fost întreprinse un șir de măsuri concrete întru fortificarea statalității și identității noastre moldovenești. Ținând cont de politica de subminare a statalității țării promovată de autorități, împreună cu subiecte susținute în Legislativ, acțiuni ale Executivului, ale Curții Constituționale, dar și cea de negare a identității moldovenești, sprijinită de exponenții unor formațiuni politice și de politicieni din afara țării, printre care se regăsesc elite de la București și nu numai, consolidarea statalității și identității moldovenești este un obiectiv de importanță primordială și una dintre prioritățile de bază în activitatea Președintelui Republicii Moldova.

ZIUA STATALITĂȚII ȘI DRAPELULUI ISTORIC

A fost elaborat Proiectul de Hotărâre privind instituirea zilei de 2 februarie drept *Zi a statalității Moldovei*, dar și instituirea drapelului istoric al Moldovei drept simbol național.

ISTORIA MOLDOVEI ÎN CURRICULUMUL ȘCOLAR

- Au fost expediate demersuri repetate pe adresele Guvernului și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării privind instituirea în programul școlar a disciplinei *Istoria Moldovei* în locul *Istoriei românilor*. Actuala majoritate parlamentară și Guvernul continuă în mod categoric să-l revizuiască.

- Actualmente, la inițiativa șefului statului, se elaborează un nou conținut al manualelor de istorie (*Istoria Moldovei*) pentru clasele a V-a și a VI-a din instituțiile de învățământ din țară.

- Cartea „Istoria Moldovei”, în trei volume, editată în 2016, cu susținerea Campaniei Naționale „Iubesc Moldova”, dar și cu sprijinul nemijlocit al Președintelui, a fost și continuă a fi distribuită în majoritatea instituțiilor de învățământ din țară.

FILMUL DOCUMENTAR „ISTORIA MOLDOVEI”

- Sub patronajul Președintelui, au fost desfășurate lucrările pentru realizarea documentarului televizat „Istoria Moldovei”, în trei episoade. Filmul cuprinde istoria meleagului nostru: de la cele mai vechi relatări despre specificul civilizațiilor care au locuit în diferite perioade pe teritoriul Moldovei de astăzi, evoluția Țării Moldovei în Evul Mediu, pînă în perioada contemporană.

Cele trei episoade, după prezentarea recentă, deja au fost vizualizate, cumulativ, de peste un milion de cetățeni.

ANUL „ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÎNT, DOMNITOR AL MOLDOVEI”

- Decretul privind declararea anului 2018 „Anul Ștefan cel Mare și Sfânt, Domnitor al Moldovei”;
- A fost constituită o comisie de stat care a elaborat un program de acțiuni consacrate „Anului Ștefan cel Mare și Sfânt, Domnitor al Moldovei”;
- În prima jumătate a anului 2018, s-au desfășurat zeci de activități socioculturale întru comemorarea marelui domnitor:
 - lansarea concursurilor de creație;
 - inițierea activității de reconstrucție și restaurare a monumentelor lui Ștefan cel Mare și Sfânt în localitățile din țară;
 - organizarea competițiilor sportive regionale;
 - expoziția de documente din patrimoniul muzeal al țării;

- organizarea întrunirilor cu istorici din Republica Moldova și tineri din regiunea Cernăuți (Ucraina);
- organizarea de pelerinaje și excursii pentru tineri la mănăstirile lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Republica Moldova și din România etc.

INTERZICEREA UNIONISMULUI

Instituția prezidențială a elaborat proiectul de lege privind interzicerea unionismului sub toate formele sale, în care se face referire la partidele politice sau organizațiile neguvernamentale care pledează pentru lichidarea statalității. Astfel, îndemnurile la desființarea statalității moldovenești vor fi sancționate penal odată cu adoptarea acestui proiect.

Au fost sesizate structurile guvernamentale privind stoparea acțiunilor în masă cu conținut unionist.

100 DE ANI DE LA PROCLAMAREA REPUBLICII DEMOCRATICE MOLDOVENEȘTI

- Pe 2 decembrie 2017, în premieră pentru Republica Moldova, au fost organizate ample acțiuni și un eveniment la scară largă, la Palatul Republicii, dedicate acestei aniversări.
- În curs de elaborare se află o ediție științifică privind istoria Republicii Democratice Moldovenești.
- Au fost organizate conferințe și evenimente tematice, printre care și conferința științifică cu participarea experților, reprezentanților mediului academic din țară și de peste hotare „Statalitatea Moldovei: continuitatea istorică și perspectiva dezvoltării”.

1.4 ASIGURAREA SECURITĂȚII ȘI NEUTRALITĂȚII STATULUI. CONSILIUL SUPREM DE SECURITATE (CSS) ÎN COMPONENTĂ NOUĂ

- Decretul privind constituirea Consiliului Suprem de Securitate, într-o nouă componență, a fost semnat pe 10 martie 2017. Aici nu se mai regăsesc reprezentanți din conducerea partidelor politice, așa cum era practicat anterior.
- De asemenea, în componența Consiliului au fost incluse persoane care, potrivit legislației în vigoare, fac parte, din oficiu, din acest for, precum și din cadrul instituției prezidențiale.
- Pe parcursul perioadei de raportare, Consiliul Suprem de Securitate s-a convocat în ședințe de două ori, în iunie 2017 și martie 2018, fiind dezbătute șapte subiecte ce vizează asigurarea securității statului. Totodată, au fost pregătite alte opt subiecte pentru ședințele Consiliului, fiind elaborate, în acest sens, proiecte ale Deciziilor CSS, ale proceselor-verbale și note informative, însă, din cauza boicotării ședințelor de către unii membri ai Consiliului, examinarea problematicii importante pentru securitatea națională nu a fost posibilă, deși subiectele au fost expediate acestora spre coordonare și înaintare de propuneri.
- Printre subiectele examinate în cadrul ședințelor CSS se numără: devalizarea sistemului bancar, necesitatea întreprinderii măsurilor convenite în vederea recuperării mijloacelor financiare delapidate; examinarea proiectului Strategiei naționale de apărare (SNA) și a Planului de acțiuni privind implementarea SNA; stadiul actual al procesului de negocieri privind reglementarea transnistreană; acțiunile organizațiilor, formațiunilor, dar și ale reprezentanților autorităților publice locale cu privire la tentativele și provocările îndreptate spre lichidarea statalității Republicii Moldova; aplicarea măsurilor restrictive internaționale asupra unui grup de diplomați ai Ambasadei Federației Ruse în Republica Moldova și impactul acestora asupra relațiilor strategice moldo-ruse etc.
- „Furtul miliardului” a constituit subiectul-cheie în cazul a două ședințe ale CSS, fiind expediate în acest sens un

număr considerabil de interpelări către organele abilitate. În cadrul examinării problemei în cauză a fost analizată informația prezentată de autoritățile competente, fiind trasate o serie de sarcini, precum: identificarea și tragerea la răspundere a factorilor de decizie din instituțiile financiare implicate în delapidări, precum și a celor din instituțiile statului care nu au intervenit conform competențelor pentru stoparea furtului, informarea Consiliului cu privire la acțiunile întreprinse pentru returnarea banilor, inclusiv identificarea surselor alternative de stingere a datoriei față de Banca Națională a Moldovei.

- Legislativul și Executivul boicotează lucrările Consiliului. Din cauza că reprezentanții autorităților respective nu se prezintă la ședințe, este creată imposibilitatea legală de a le desfășura din lipsă de cvorum.
- Propunerile înaintate de instituția prezidențială pentru ședințele Consiliului nu sînt acceptate, iar în cazul în care lucrurile vor urma același scenariu unica soluție rezonabilă poate fi operarea, prin decret, a modificărilor în structura și componența CSS.

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE SECURITATE ÎN REDACȚIE NOUĂ

- Pe 6 mai 2017, a fost semnat decretul privind retragerea proiectului Strategiei securității naționale și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, elaborate în perioada mandatului fostului președinte, întrucît conținutul lor nu corespundea schimbărilor substanțiale din mediul național, regional și internațional de securitate, dar și din cauza că o atenție aparte era acordată colaborării strînse cu NATO.
- A fost creată comisia pentru elaborarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, în componență nouă, care să corespundă intereselor naționale, statutului de neutralitate, consolidării statalității și modernizării Republicii Moldova. De asemenea, sînt cooptați experți cu

renume din afara țării, atât din Est, cât și din Vest, pentru analiză și propuneri la subiect.

- Lucrul asupra noii concepții a Strategiei și Planului de acțiuni a început, iar aceste documente strategice urmează a fi elaborate pînă la finele anului 2018. Astfel, au fost organizate mai multe acțiuni în vederea desfășurării unei analize comprehensive a sectorului de securitate și apărare. În acest sens, au fost expediate demersuri către instituțiile responsabile de securitatea națională în vederea desemnării experților pentru activitatea respectivă. Totodată, ca și în cazul desfășurării ședințelor Consiliului Suprem de Securitate, este vădită obstrucționarea de către anumite structuri guvernamentale a acestui proces.

RELAȚIILE CU ORGANIZAȚIA TRATATULUI NORD-ATLANTIC (NATO)

Șeful statului și-a exprimat opinia cu referire la raporturile cu NATO în baza următoarelor principii: respectarea statutului constituțional de neutralitate permanentă a Republicii Moldova, respectarea inviolabilității granițelor Republicii Moldova, recunoscute la nivel internațional, respectarea intereselor reciproce în cadrul dialogului, participarea Moldovei la operațiunile de pacificare sub egida ONU. **Astfel, pe durata perioadei de referință, Președintele nu a acceptat, în mod repetat, participarea contingentului militar al Republicii Moldova la diverse acțiuni și evenimente cu caracter militar peste hotarele Republicii Moldova.**

A fost inițiată elaborarea principiilor documentului politic „Concepția cu privire la statutul constituțional de neutralitate permanentă a Republicii Moldova”, care să fie recunoscut la nivel internațional. A fost înaintată propunerea de a desfășura, în timpul apropiat, consultări la nivel de experți pe marginea acestui subiect. Partenerii din Est, dar și cei din Vest și-au exprimat disponibilitatea de a participa la acest proces.

- Instituția prezidențială a dezaprobat deschiderea Centrului de Legătură al NATO la Chișinău, pe 8 decembrie 2017, susținând că acesta contravine Hotărîrii Parlamentului din 31 martie 2016 pentru aprobarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova cu privire la inviolabilitatea suveranității, independenței și neutralității permanente a Republicii Moldova. Șeful statului susține poziția potrivit căreia deschiderea Centrului NATO la Chișinău poate influența negativ avansarea dialogului cu privire la reglementarea diferendului transnistrean.

- Sunt în derulare pregătirile pentru conferința internațională cu genericul „*Moldova – factor de stabilitate sau o nouă provocare pentru securitatea regională și paneuropeană*”, care va avea loc în perioada 19 - 21 iulie 2018 la Chișinău.

- ***Întrevederea cu reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe și ai Ministerului Apărării din Republica Austria.*** În cadrul întrevederii din 30 mai 2018, a avut loc un schimb de opinii privind particularitățile statutului de neutralitate permanentă a Moldovei și perspectivele inițierii unui dialog în acest sens.

- ***Declarația specială a Președintelui din 19 iunie 2018,*** dedicată evenimentelor din 19 iunie 1992 de la Bender. Adresarea este o apreciere dată inițiativei lansate de Guvernul Republicii Moldova în cadrul ONU privind retragerea trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova.

- ***Adresarea Președintelui Republicii către Președintele Adunării Generale a ONU, Miroslav Lajcak, pe 21 iunie 2018,*** în care și-a expus poziția față de inițiativa lansată de Guvernul Republicii Moldova în cadrul ONU privind retragerea trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova.

1.5 ACITIVITATE ÎN RAIIOANELE ȚĂRII DIALOGUL CU CETĂȚENII

VIZITE ÎN TERITORIU

Aproape în fiecare săptămână, șeful statului se deplasează în teritoriu. Astfel, au fost vizitate 230 de localități din țară și organizate întrevederi cu peste **18.000 de persoane**.

Cele mai multe întrebări abordate de către cetățeni, dar și de către reprezentanții instituțiilor locale se referă la:

- sistemul de educație – în special la închiderea școlilor cu număr mic de elevi;
 - sistemul de ocrotire a sănătății – probleme legate de lipsa tinerilor specialiști și accesul limitat al populației la servicii medicale calitative, în special în mediul rural, dar și lipsa utilajului medical;
 - infrastructura socială, mai cu seamă asigurarea cu apă potabilă în zonele rurale, dar și reabilitarea drumurilor degradate
 - sistemul privind asigurarea socială – sume enorme cheltuite neeficient pentru întreținerea socială a persoane apte de muncă;
- Se află în curs de elaborare cartografierea integrală a 11 raioane din țară (informație statistică, probleme de bază, propuneri de soluționare).

PETIȚII ȘI AUDIENȚA CETĂȚENILOR

- **5275** de petiții au fost recepționate de către Aparatul Președintelui Republicii Moldova, conform solicitărilor:
 - probleme de drept – **1250**;
 - probleme ce țin de activitatea organelor administrației publice centrale și locale – **1128**;
 - protecția socială a populației – **822**;
 - altele.

- În premieră, cu regularitate, sînt organizate zilele ușilor deschise atît la Reședința de Stat, cît și la Reședința de la Condița. Mii de copii și tineri au vizitat edificiile în ultima perioadă.

2. ACTIVITATEA EXTERNĂ

2.1. Vizite oficiale și de lucru

2.2. Cooperarea multilaterală și bilaterală

2.3. Relații cu diaspora

2.4. Dialog cu ambasadorii acreditați în Republica Moldova

2.1 VIZITE OFICIALE ȘI DE LUCRU ÎNTREVEDERI

- **Vizite oficiale** au fost efectuate în Federația Rusă, Republica Armenia și Republica Azerbaidjan.
- **24 de vizite de lucru** au fost efectuate în: Regatul Belgiei, Republica Kîrgîză, Republica Turcia, Ungaria, Republica Belarus, Turkmenistan, Vatican din Republica Italiană, Republica Islamică Iran, Federația Rusă, Emiratele Arabe Unite (Summitul Mondial al Guvernelor, 11-13 februarie 2018), Republica Azerbaidjan (Global Baku Forum 15-17 martie 2018), Republica Federală Germania (1-3 martie 2018), Republica Elenă (august 2017, 18-23 martie 2018/ acțiuni consacrate Anului lui Ștefan cel Mare și Sfînt).
- Au avut loc **întrevederi cu 17 șefi de state, 6 întreprinderi cu Președinți de Parlament, 8 cu Prim-miniștri**. De asemenea, au fost desfășurate întâlniri cu președinții Parlamentului European, Consiliului European, Comisiei Europene, Colegiului Comisiei Economice Euroasiatice, Secretariatului Executiv CSI, Adunării Interparlamentare CSI, Secretarul Adjunct NATO, Înaltul reprezentant al UE pentru afaceri externe și politică de

securitate, mai mulți comisari europeni și miniștri de externe din diferite state, oficiali de rang înalt ai Consiliului European, OSCE, FMI, Băncii Mondiale, Comisiei de la Veneția.

La invitația Președintelui Republicii Moldova, țara noastră a fost vizitată de:

- Delegația Comisiei Eurasiatice, condusă de Președintele colegiului Comisiei economice eurasiatice, domnul Tigran Sargsyan, care a participat la Forumul internațional „Uniunea Economică Euroasiatică – Republica Moldova”, desfășurat pe 3 aprilie 2017;

- Delegația din Turkmenistan, condusă de domnul Rashid Meredov, Vicepreședinte al Cabinetului de Miniștri, Ministru al afacerilor externe al Turkmenistanului, care a inaugurat grădinița de la Cișmichioi și redeschis Memorialul ostașilor căzuți pentru eliberarea satului Delacău, desfășurat la 16 mai 2017;

- Delegația în frunte cu reprezentanți ai Republicii Belarus, Kazahstan, Republicii Kîrgîze și Federației Ruse, care au participat la deschiderea primei ședințe a grupului de lucru comun Republica Moldova – Comisia Economică Eurasiatică, desfășurat pe 8 iunie 2017;

- Vizita de lucru a vicepreședintelui Republicii Bulgaria, doamna Iliana IOTOVA. Programul a inclus întreveneri cu conducerea statului, precum și vizita de lucru în orașul Taraclia: la consiliul raional și primărie, la deschiderea reprezentanței BTA, la Universitatea de Stat din Taraclia „G. Țamblac”, desfășurată pe 4 – 6 octombrie 2017;

- Vizita oficială a Președintelui Republicii Belarus, domnul Aleksandr Lukașenko, în perioada 19-20 aprilie 2018;

- Întruniri cu toți reprezentanții corpului diplomatic acreditat în Republica Moldova, unde au fost discutate subiecte ce țin de situația social-politică din Republica Moldova;
- Primirea scrisorilor de acreditare din partea a 31 de ambasadori străini agreeți în țara noastră;
- Alte întrevederi cu înalți demnitari de peste hotare: Prințul de Monaco, Prim-ministrul Republicii Turcia, Guvernatorul or. Sankt Petersburg, miniștri de externe din Federația Rusă, Republica Austria, Republica Estonia, Republica Cipru etc., oficiali de rang înalt ai Consiliului Europei, FMI, OSCE, ONU, Comisiei de la Veneția, ambasadori străini acreditați în Republica Moldova, reprezentanți ai organizațiilor internaționale, investitori străini, reprezentanți ai businessului turistic etc.

2.2 COOPERAREA BILATERALĂ ȘI MULTILATERALĂ

FEDERAȚIA RUSĂ

- Au fost realizate nouă întrevederi oficiale și de lucru cu Președintele Federației Ruse, domnul Vladimir Putin. Drept urmare, relațiile cu Federația Rusă au fost deblocate pe majoritatea subiectelor de interes comun.
- A fost deblocat exportul produselor și serviciilor companiilor moldovenești pe piața Federației Ruse, astfel, peste 200 de întreprinderi autohtone au acces pe piața estică. Ca rezultat, în țară au fost create mii de locuri de muncă.
- Exporturile pe diferite categorii de produse au crescut substanțial în 2017 în raport cu aceeași perioadă a anului 2015: fructele de trei ori, în special merele de 10 ori,

strugurii la fel de trei ori, legumele de două ori, vinurile – de 1,4 ori.

- Conform unor evaluări internaționale pentru anul 2017 Moldova, pentru prima dată, a fost clasată printre primele 10 țări exportatoare de mere – volumul total exportat fiind de 222,6 mii tone. E de menționat faptul ca acest rezultat s-a datorat pieței Federației Ruse unde au fost exportate 2015 mii tone sau 96% din total. În primele 6 luni ale anului curent, pe piața din Est deja au fost exportate peste 108 mii tone de mere din roada anului 2017. O creștere de șapte ori, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, este înregistrată la exportul cireșelor pe piața FR – de la 344 tone la 2373 și de șase ori la exportul căpșunelor – de la 222 tone la 1354 tone. Totodată, pentru prima oară, exportatorii din țara noastră au furnizat pe piața Federației Ruse și pe cea din Belarus vișine în cantitate de 195 și respectiv 1150 tone.
- Au fost rezolvate numeroase probleme de ordin juridic și instituțional cu care se confruntau cetățenii noștri care muncesc temporar sau locuiesc permanent pe teritoriul Federației Ruse. Aproximativ 120.000 de persoane au beneficiat de amnistia migrațională, iar în prezent se lucrează la identificarea unor soluții pentru alte probleme și alte categorii de migranți.
- Colaborarea cu una dintre cele mai influente asociații a oamenilor de afaceri din Federația Rusă „Delovaia Rossia” a fost inițiată cu succes, inclusiv cu alte asociații în vederea consolidării parteneriatului, valorificării potențialul de investiții dintre agenții economici din Rusia și Republica Moldova:
- La invitația Asociației „Delovaia Rossia” din Federația Rusă a fost formată o delegație compusă din reprezentanți ai mediului de afaceri din Moldova (21 de persoane), care au participat la forumul economic internațional „Rusia-

Moldova: extinderea cooperării de afaceri” (martie 2017, Moscova).

- Vizita delegației „Delovaia Rossia” la Chișinău, organizarea unor întrevederi cu oamenii de afaceri din Moldova și vizite la 7 întreprinderi moldovenești din sectorul de construcții, farmaceutic, vinicol, industrial și cel al tehnologiilor informaționale (iulie 2017, Chișinău).
- Ulterior celor convenite de ambele părți, a avut loc un forum cu participarea a circa 40 de agenții de turism. Actualmente, se lucrează la pregătirea unor pachete turistice pentru Republica Moldova. Potențialul enorm care există în țara noastră în acest domeniu trebuie și poate fi valorificat pe deplin.
- A fost intensificată cooperarea regională, inclusiv prin semnarea acordurilor bilaterale de parteneriat dintre regiunile Federației Ruse și Autonomia Găgăuză și alte raioane ale țării. În baza acestor parteneriate s-au realizat numeroase proiecte de asistență tehnică, de schimb de experiență, proiecte culturale ș.a.
- După mai mulți ani de inacțiune și în pofida blocajului majorității parlamentare, a fost reluată activitatea grupurilor de prietenie moldo-ruse, pe dimensiunea parlamentară. Între instituțiile prezidențiale este o conlucrare continuă. O colaborare similară este deja atestată și la nivel de administrații publice locale. Singurul blocaj în relațiile dintre țări, în prezent, este la nivel de guverne.
- Dinamica pozitivă a raporturilor moldo-ruse se înregistrează pe fundalul provocărilor neargumentate și iraționale, vădit agresive ale majorității parlamentare, condusă de Partidul Democrat, și ale tuturor interpușilor lor, la nivel de Guvern, inclusiv prin expulzarea diplomaților Federației Ruse, a interdicțiilor de a intra pe teritoriul țării noastre a jurnaliștilor, politicienilor, oamenilor de cultură, experților din diverse domenii,

interzicerea difuzării emisiunilor informațional-analitice ruse, precum și declararea co-președintelui *comisiei* interguvernamentale pentru cooperare economică între Federația Rusă și Republica Moldova drept persona non-grata.

COOPERAREA CU UNIUNEA EURASIATICĂ

- **Memorandumul de cooperare cu Uniunea Economică Eurasiatică (UEEA)**

Pe 3 aprilie 2017, la Chișinău, la inițiativa Președintelui Republicii Moldova a fost semnat Memorandumul de colaborare dintre Republica Moldova și Comisia Economică Euroasiatică, iar în aprilie 2018 Moldova a fost acceptată unanim în calitatea de membru observator la UEEA. Obținerea acestui statut nu contravine Acordului de asociere cu Uniunea Europeană, dimpotrivă, deschide noi oportunități pentru țara noastră de colaborare economică cu statele membre ale UEEA.

- **Statutul de observator al Moldovei la UEEA**

Ca rezultat al expedierii de către Președintele Republicii Moldova a scrisorii de intenție adresată Președintelui în exercițiu al Consiliului Economic Suprem Eurasiatic, în data de 14 mai 2018, Republicii Moldova i-a fost acordat statutul de observator în cadrul Uniunii Economice Eurasiatice.

- **Ședințe ale grupului de lucru mixt Comisia Economică Eurasiatică – Republica Moldova**

Au fost desfășurate trei ședințe ale grupului de lucru mixt pentru cooperare între Comisia Economică Eurasiatică și Republica Moldova: pe 8 iunie 2017, 29 noiembrie 2017 și pe 26 iunie 2018.

În cadrul ședințelor au fost examinate mai multe subiecte referitoare la soluționarea problemelor ce țin de exportul produselor pomilegumicole conservate moldovenești în Federația Rusă, îmbunătățirea condițiilor de export din Republica Moldova pe piețele din țările Uniunii Economice Eurasiatice, de transport și tranzit, dezvoltarea cooperării industriale și de producție, de anulare de către Federația Rusă a taxelor vamale de import la o serie de mărfuri provenite de pe teritoriul Republicii Moldova, reducerea barierelor la exportul de produse lactate și carne din Republica Moldova. Au fost abordate și modalitățile de reglementare normativ-juridică în domeniul sanitar, fitosanitar și veterinar.

COOPERAREA CU UNIUNEA EUROPEANĂ

- Președintele Republicii Moldova a fost desfășurat o vizită la Bruxelles, în perioada 9-11 februarie 2017, în cadrul căreia a avut întrevederi cu demnitari de rang înalt ai Uniunii Europene: Donald Tusk, Președintele Consiliului European; Jean-Claude Juncker, Președintele Comisiei Europene; Antonio Tajani, Președintele Parlamentului European; Federica Mogherini, Înaltul reprezentant al UE pentru afaceri externe și politică de securitate.

- În cadrul acestei vizite, șeful statului și-a expus opinia cu privire la politica externă și internă a țării și s-a pronunțat în legătură cu Acordul de Asociere cu UE.

- A fost propus revenirea la comerțul asimetric cu UE pe cel puțin șase grupuri de mărfuri, instituirea dialogului trilateral Republica Moldova – Federația Rusă – Uniunea Europeană și înlăturarea barierelor pentru comerț.

Înțelegeri cu alte state pe bilaterală ca rezultat al întrevederilor președinților:

- **Republica Turcia.** S-a convenit asupra semnării Acordului de securitate socială. Prin intermediul Agenției Turcești pentru Cooperare și Coordonare TIKA a fost acordat ajutor

pentru reparația clădirii Președinției Republicii Moldova, pentru demararea proiectelor de infrastructură pe teritoriul țării – obiective inițiate cu succes pe parcursul acestui an, unele dintre care deja au fost finalizate.

- **Republica Belarus.** În baza înțelegerilor anterioare Republica Belarus a transmis, cu titlu de ajutor umanitar, un lot de tehnică agricolă – cinci tractoare și de tehnică comunală – două mașini speciale, oferite de Președintele Alexandr Lukașenko în cadrul vizitei oficiale în Moldova din aprilie curent. De asemenea, s-a convenit asupra organizării taberelor de odihnă pentru copiii din Republica Moldova, dar și a desfășurării unor acțiuni comune cu caracter cultural și educațional.
- **Republica Italiană.** S-a convenit asupra necesității semnării a Acordului de securitate socială dintre ambele state, a Acordului privind recunoașterea diplomelor și titlurilor academice, calificărilor și competențelor, a Acordului de protecție a migranților, a Acordului privind protejarea și promovarea reciprocă a investițiilor.
- **Ungaria.** S-a convenit asupra realizării mai multor proiecte investiționale pe teritoriul Republicii Moldova. În prezent se lucrează pe această dimensiune.

Întrevederi cu Patriarhul Moscovei și Întregii Rusii, Kirill

Pe durata mandatului, Președintele Republicii Moldova a avut mai multe întrevederi cu Sanctitatea Sa Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii Kirill, în cadrul cărora:

- I-a adresat o solicitare Sanctității Sale de a susține inițiativa de creare a Platformei sociale pentru conciliere și împăcare a locuitorilor de pe ambele maluri ale Nistrului;
- I-a adresat Patriarhului Kirill invitația de a vizita Republica Moldova și de a participa la Congresul Mondial al Familiilor, care se va desfășura în perioada 14-16 septembrie

2018 la Chişinău. În acest sens, a fost primit acceptul prealabil al Sanctității Sale.

Întrevederea cu Suveranul Pontif, Sanctitatea Sa Papa Francisc din luna noiembrie 2017, în cadrul căreia șeful statului:

- a solicitat sprijin pentru soluționarea diferitor probleme cu care se confruntă reprezentanții Mitropoliei Moldovei aflați pe teritoriul Republicii Italiene;
- a lansat invitația Sfântului Scaun de a participa la Congresul Mondial al Familiilor.

2.3 RELAȚII CU DIASPORA

Pentru prima dată pentru instituția prezidențială a fost instituită funcția de consilier pentru relațiile cu diaspora, în vederea facilitării comunicării cu reprezentanții diasporei moldovenești, realizării proiectelor și programelor pentru susținerea acestora, înlesnirii procesului de participare la luarea deciziilor, interacțiunii cu instituțiile de stat din țară și de peste hotare.

ÎNTREVEDERI CU DIASPORA

- Pe parcursul celor 18 luni de mandat, au fost organizate 12 întrevederi cu diaspora, la care au participat aproximativ 3000 de persoane.
- Totodată, la inițiativa Președintelui, în premieră, pentru oficialii de rang înalt din Republica Moldova au fost organizate un șir de întrevederi cu reprezentanții diasporei moldovenești în statele de destinație.
- Întrevederile au avut loc în: Federația Rusă (Moscow, Sankt-Petersburg, Soci), Regatul Belgiei (Bruxell), Republica Italiană (Padova, Roma), Republica Azerbaidjan

(Baku), Republica Turcia (Istanbul); Ungaria (Budapesta); Republica Belarus (Minsk).

- În cadrul întâlnirilor, la care au participat mii de persoane, s-a discutat pe marginea mai multor probleme cu care se confruntă conaționalii noștri, fiind abordate ulterior cu conducerea statelor de destinație a migranților noștri, dar și luate la control în Aparatul Președintelui Republicii Moldova.

PROIECTE CU DIASPORA

- **Practica studenților din instituțiile de peste hotarele țării**

În premieră, a fost anunțată disponibilitatea instituției prezidențiale de a oferi stagii de practică în cadrul Aparatului Președintelui (APRM). În 2017, au fost recepționate peste 20 CV-uri, au fost selectați șapte studenți care au desfășurat practica în cadrul instituției prezidențiale. Dintre aceștia – trei au fost ulterior angajați în Republica Moldova, doi – în cadrul APRM și unul – la o companie elvețiană specializată în certificare, inspecție, testări și expertiză în domeniul agricol și alimentar.

În 2018, au fost recepționate 12 dosare, în urma examinării cărora opt studenți au fost acceptați să efectueze stagiul de practică, în perioada 2 iulie-25 august.

- **Stimularea reîntoarcerii lucrătorilor migranți de înaltă calificare**

Cu scopul de a stimula reîntoarcerea lucrătorilor migranți moldoveni înalt calificați și inserției lor pe piața muncii, a fost făcut un apel către întreprinderile cu capital străin din Republica Moldova de a permite instituției prezidențiale să furnizeze informații diasporei privind disponibilitatea posturilor de muncă vacante, îndeosebi celor care necesită o calificare înaltă. Astfel, au fost trimise sute de scrisori întreprinderilor cu capital străin.

Drept rezultat, mai multe companii au prezentat oferte pentru posturile de muncă vacante.

De asemenea, o prezentare a site-ului a fost făcută unui grup de întreprinderi cu capital străin în cadrul Camerei de Comerț și Industrie France-Moldavie și în cadrul întrevederii Președintelui cu tinerii moldoveni de la Sankt Petersburg și cu președinții de asociații moldovenești din Federația Rusă.

2.4 DIALOG CONTINUU CU AMBASADORII ACREDITAȚI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

- În anul 2017, în premieră, Președintele Republicii Moldova a instituit un instrument de comunicare cu ambasadorii acreditați la Chișinău în format larg pentru a face un schimb de opinii din prima sursă. Din vara anului 2017, la aceste întrevederi participă și reprezentanții instituțiilor internaționale, FMI, Banca Mondială, PNUD ș.a.

- **Pe parcursul mandatului au avut loc mai multe întrevederi cu ambasadorii** în format larg, precum și cu ambasadorii statelor acreditate nemijlocit la Chișinău.

3. REINTEGRAREA ȚĂRII

3.1 ÎNTREVEDERI CU LIDERII DIN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ

- În perioada de referință, au fost organizate trei întrevederi cu liderul transnistrean: pe 4 ianuarie, 30 martie 2017 și pe 25 aprilie 2018. De asemenea, cu regularitate au avut loc întrevederi cu deputații sovietului suprem, activiști, experți, mediul academic, societatea civilă.

3.2 SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR OAMENILOR DE PE AMBELE MALURI ALE NISTRULUI

Au fost prezentate opt puncte prioritare de soluționare a problemelor locuitorilor de pe ambele maluri ale Nistrului: patru pentru malul drept și patru pentru malul stîng:

- Restabilirea mecanismului de prelucrare a pămînturilor agricole pentru locuitorii din satele raionului Dubăsari, care se află sub jurisdicția Chișinăului.
- Determinarea mecanismului de funcționare a celor opt instituții de învățămînt școlar de pe teritoriul transnistrean, aflate în subordinea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării de la Chișinău. Identificarea unor soluții viabile ca elevii liceului din orașul Rîbnița să fie transferați în clădirea construită cu sprijinul ministerului. Selectarea unui imobil potrivit pentru ca elevii liceului din orașul Grigoriopol, care, actualmente, își fac studiile în satul Dorotcaia să poată continua procesul de învățare.
- Asigurarea circulației libere pentru locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului, inclusiv a funcționarilor publici.
- Coordonarea, cu ajutorul Comisiei unificate de control, a deschiderii podului peste Nistru din satele Gura Bîcului – Bîciok.
- Restabilirea telefoniei fixe.
- Aprobarea (apostilarea) documentelor (diplomelor) de absolvire a Universității „T. Șevcenco” din Tiraspol.
- Înregistrarea și eliberarea plăcilor de înmatriculare auto ai căror proprietari au viza de reședință în localitățile din regiunea transnistreană.
- Se negociază procedura și termenii concreți pentru un moratoriu la dosarele penale de pe ambele părți (Moldova-Transnistria), inițiate împotriva persoanelor publice corespunzătoare.

În procesul de realizare a acestor puncte sunt implicate toate instituțiile responsabile din țară, iar pe o parte dintre acestea au fost semnate Protocoale corespunzătoare.

3.3 PLATFORMĂ COMUNĂ PREȘEDINȚIE– PARLAMENT – GUVERN

- În premieră, a fost creat un mecanism coordonator la nivelul conducerii Republicii Moldova, în problema reglementării transnistrene. În 2017, pe tema reglementării transnistrene, au fost desfășurate opt ședințe la nivel de consilieri ai conducerii țării, precum și trei întrevederi ale Președintelui țării, Președintelui Parlamentului și Prim-ministrului. În cadrul acestui mecanism, au fost acceptate și discutate în detalii subiectele propuse și s-a avansat în vederea soluționării lor.

3.4 DIALOGUL CU POPULAȚIA DIN STÎNGA NISTRULUI

- A fost lansată inițiativa Președintelui privind crearea Platformei obștești pentru reconciliere și buna înțelegere între locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului, după care au urmat vizite de lucru în raioanele limitrofe, întâlnirea cu ziariștii și societatea civilă din Republica Moldova pe subiecte legate de reglementarea transnistreană, întrevedere cu reprezentanții publicului din regiunea transnistreană. Este efectuată audiența cetățenilor din stînga Nistrului de către reprezentanții Aparatului Președintelui Republicii Moldova în orașul Rezina, satele Coșnița și Varnița.

3.5 DIALOGUL CU PARTICIPANȚII LA FORMATUL DE NEGOCIERI „5+2” ȘI CU ALȚI PARTENERI POLITICI EXTERNI

- În perioada de referință, subiectul a fost discutat cu Președintele în exercițiu al OSCE, în repetate rînduri cu Președintele Federației Ruse, Președintele Consiliului Federației și al Dumei de Stat a Federației Ruse, cu reprezentanții ministerului rus de externe, cu liderii Consiliului European,

secretarul general al Consiliului Europei, Comisiei Europene, Parlamentului European, cu conducerea NATO.

- Continuă activitatea de desfășurare a consultărilor interne cu reprezentanții corpului diplomatic acreditat în Republica Moldova, precum și cu alți parteneri internaționali. În acest context, în vederea revigorării procesului de negocieri, a fost pregătit *proiectul Declarației cu privire la parteneriatul cu Republica Moldova și intensificarea în continuare a eforturilor comune ale mediatorilor și observatorilor în vederea realizării unei reglementări atotcuprinzătoare a problemei transnistrene.*

3.6 DOCUMENTELE CU CARACTER STRATEGIC

- Pachetul de documente strategice ce vor sta la baza reglementării politice a problemei transnistrene se află în proces de elaborare: foaia de parcurs a reglementării transnistrene, planul de acțiuni pentru perioada 2018-2020, concepția pașilor paraleli în avansarea procesului de consolidare a statutului de neutralitate permanentă a Republicii Moldova.

4. PROIECTE ȘI PROGRAME SOCIALE

- Zeci de inițiative au fost lansate și multiple programe și proiecte naționale au fost realizate, începînd cu 2011, prin intermediul Campaniei Naționale „Iubesc Moldova”, al cărei fondator este Președintele Republicii Moldova, dar și al Fundației de Binefacere a Primei Doamne „Din Suflet”, care activează din martie 2017.

- **118.030 de persoane** au beneficiat de sprijin în cadrul campaniilor „Iubesc Moldova” și a celor demarate de Fundația de Binefacere a Primei Doamne.

- **Fundația de Binefacere „Din Suflet”** realizează **programe și proiecte** destinate copiilor și tinerilor din familii vulnerabile, familii monoparentale și în situații de risc,

persoanelor aflate în dificultate și cu nevoi speciale, vîrstnicilor. Totodată, Fundația implementează și realizează diverse programe naționale care acoperă o mare parte a unor segmente de vîrstă sau pături sociale distincte.

4.1 PROGRAME PENTRU COPII ȘI TINERI **PROGRAMUL NAȚIONAL DE ASISTENȚĂ ÎN** **PROCESUL DE ȘCOLARIZARE**

- În 2017 au fost oferite peste 10.000 de ghiozdane și rechizite școlare elevilor din toată țara. În anul 2018 se planifică să fie oferite ghiozdane și rechizite tuturor elevilor ce vor merge în clasa I (circa 25.000-30.000 unități).

Programul prevede susținerea capacităților de școlarizare pentru copiii din familiile social dezavantajate și monoparenale. Programul se desfășoară anual.

- Un alt program național se referă la promovarea modului sănătos de viață și formarea deprinderilor pentru practicarea sportului de masă.

Acesta prevede construcția și instalarea complexelor sportive în peste **300 de localități (fiecare a 3-a)** din Republica Moldova preponderent rurale, pînă la finele mandatului de 4 ani.

Din toamna anului 2017, a fost inițiată și se desfășoară construcția complexelor sportive în zece dintre cele mai mari localități rurale din țară, iar pentru 2018 urmează construirea **altor o sută noi.**

Complexele sportive sînt destinate practicării de către tineri a modului sănătos de viață și sportului de masă. Fiecare complex va include un teren de fotbal, baschet, volei și tenis de cîmp,

aparataj pentru fitness, terenuri de joacă pentru copii și odihnă pentru adulți.

În cadrul programului vor fi realizate, de asemenea, acțiuni de promovare a modului sănătos de viață, de la cele de informare și pînă la încheierea de parteneriate cu administrația publică locală și instituțiile de învățămînt. Programul este realizat în colaborare cu Asociația Obștească „Iubesc Moldova”.

PROGRAMUL NAȚIONAL DE SUSȚINERE A GRĂDINIȚELOR DIN ȚARĂ

- **Sprijin pentru 200 de grădinițe în anul 2017, iar în anul 2018 - pentru alte 500 de grădinițe din țară.**

În cadrul acestui program, la solicitarea instituției educaționale, administrației publice sau asociației de părinți, grădinițele din țară pot să beneficieze de asistență pentru diferite proiecte care vin să soluționeze unele probleme cu care acestea se confruntă: reparații curente, dotări, asamblări, logistică ș.a. În anul 2017, a fost acordată asistență pentru 200 de instituții preșcolare din țară, iar pentru anul curent, se preconizează acordarea suportului pentru alte 500 de grădinițe de copii. Obiectivul final fiind susținerea fiecărei instituții din treapta preșcolară pe parcursul a 4 ani.

- **Programul „Un pic mai buni de Crăciun”**

În cadrul acestui program, în mai multe localități din țară, vor fi organizate diverse evenimente de divertisment, spectacole, acțiuni de caritate pentru copiii din familiile dezavantajate. În 2017, în perioada sărbătorilor de iarnă, a fost acordat sprijin pentru 10.000 de copii din țară. Pe 19 decembrie 2017, sub patronajul Președintelui Republicii Moldova, în 10 localități din țară, inclusiv la Palatul Republicii din Chișinău, au fost

organizate mai multe manifestări, precum și a fost inaugurat bradul de Crăciun.

4.2 PROGRAM DE SUSȚINERE PENTRU TINERELE TALENTE

FESTIVALURI ȘI CONCURSURI INTERNAȚIONALE

- **220 de tineri au fost susținuți pentru a participa la diferitor concursuri naționale și internaționale.**

În cadrul campaniei „Iubesc Moldova”, dar și cu sprijinul Fundației Primei Doamne au fost susținute tinerele talente pentru desfășurarea activităților culturale, sportive, participări la diverse concursuri naționale și internaționale. Printre beneficiari se numără trupa **DoReDoS**, care a participat la concursul muzical „**Novaia Volna**” și a obținut locul I, dar și la **Eurovision Song Contest 2018**, unde s-a clasat pe locul 10.

De asemenea, a fost susținută și trupa Sunstroke Project pentru participarea la concursul Eurovision Song Contest 2017, la care a obținut locul III.

În premieră, la nivel național, au fost organizate următoarele festivaluri și concerte: „Festivalul Familiei” pentru promovarea valorilor familiei tradiționale; „Generația Viitorului” pentru tinerii absolvenți ai instituțiilor preuniversitare, acțiunea avînd ca scop premiera celor mai buni absolvenți din țară, dar și motivarea și orientarea lor în carieră; „Festivalul Copilăriei”, dedicat Zilei Internaționale a Copilului.

Au fost susținute zeci de acțiuni sportive și culturale naționale și/sau internaționale.

4.3 PROGRAME ȘI PROIECTE PENTRU PERSOANELE ÎN DIFICULTATE

- **„Salvăm zece copii din lumea tăcerii”**

Proiectul a avut drept scop procurarea a **zece implanturi cochleare** pentru copiii diagnosticați cu hipoacuzie.

- **Procurarea de echipamente medicale, medicamente, tratamente**

Au fost procurate echipamente medicale, cărucioare performante, a fost acordat sprijin pentru intervenții chirurgicale, cursuri de reabilitare și tratament în clinici de peste hotare și din țară. În total, de asistență au beneficiat **225 de persoane cu nevoi speciale**, cu dizabilități sau maladii severe. **Mii de persoane** au fost asigurate cu medicamente.

4.4 PROGRAM DE SPRIJIN PENTRU FAMILII

- **Sprijin la procurarea/construcția de locuință**
- **43 de familii cu locuințe noi sau renovate**

Pentru procurarea, în mediul rural, a locuințelor pentru familii cu mulți copii și familii social dezavantajate ale căror case au fost distruse de incendii sau ale căror condițiile de trai erau dezastruoase. În total, în ultimele 10 luni, au beneficiat de susținere 29 de familii pentru care au fost oferite surse financiare în vederea procurării sau reconstrucției locuințelor.

- **Programul de susținere a familiilor cu patru și/sau mai mulți copii**

Inițiativa respectivă prevede ca familiile în care se va naște al patrulea copil și la fiecare următorul să beneficieze de un ajutor financiar unic în sumă de 4 000 de lei, cu sprijinul Fundației de Binefacere „Din Suflet”.

- **Mii de persoane au beneficiat de susținere pentru îmbunătățirea calității vieții**

Mii de persoane au beneficiat de susținere pentru procurarea lemnului și cărbunilor pentru perioada rece a anului, a materialelor de construcție, a tehnicii de uz casnic, îmbrăcăminte, încălțăminte, produselor alimentare, produselor de igienă, ș.a. Suportul este acordat prioritar familiilor cu mulți copii și celor social dezavantajate.

În cadrul acestui program, sînt întreprinse diverse acțiuni pentru dobîndirea unor modalități și practici eficiente de a face față problemelor cu care se confruntă familiile din țară.

4.5 PROGRAMUL PENTRU VÎRSTNICI

32.000 de pachete sociale pentru persoanele în etate

Acțiunile incluse în program sînt orientate spre îmbunătățirea calității vieții persoanelor vîrstnice, reintegrarea socială a persoanelor rămase singure, prevenirea izolării, sărăciei, depresiei și altor influențe negative.

În cadrul programului sînt desfășurate, de asemenea, acțiuni de caritate și diferite evenimente. Un exemplu în acest sens, sînt evenimentele dedicate Zilei Internaționale a Oamenilor în Etate, în cadrul cărora au fost organizate concerte, oferite peste 20.000 de pachete sociale vîrstnicilor de pe întreg teritoriul țării. De asemenea, 12.000 de pachete sociale au fost oferite persoanelor în etate cu ocazia sărbătorilor pascale.

Începînd cu anul 2018, astfel de acțiuni vor fi realizate de 2 ori pe an (primăvara și toamna).

STATISTICI GENERALE ȘI SPECIFICE

În perioada de referință, în cadrul instituției prezidențiale au fost recepționate, elaborate, semnate, transmise diverse documente, după cum urmează:

DECRETE PREZIDENȚIALE:

- **776** decrete au fost semnate, dintre care:
 - **218** decrete privind promulgarea legilor, **50** de legi dintre care **5** legi au fost reexamine cu acceptarea parțială a obiecțiilor,

iar **30** de legi au fost reexamineate cu menținerea deciziei anterioare, **15** legi se află în proces de examinare.

Au fost remise Parlamentului: - **17** decrete privind revocarea din funcția de ministru; - **29** decrete privind eliberarea din funcție a unor judecători; altele.

DOCUMENTE:

- **10724 de documente** în total au fost înregistrate de cancelaria prezidențială. **14315 de documente** au fost întocmite și/sau transmise de către Președinție
- **opinii la Curtea Constituțională:**
49 opinii au fost perfectate și prezentate Curții Constituționale (cum ar fi conflictul instituțional cu privire la numirea miniștrilor etc.), **2 avize** la proiectele Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție.

DISTINCȚII DE STAT:

- **1272 de propuneri nominale** de conferire a distincțiilor de stat au fost înregistrate și examinate;
- **509 de persoane au fost decorate.** În premieră, în istoria Republicii Moldova a fost exclus factorul politic din procesul de examinare și acordare a distincțiilor. Toate distincțiile au fost oferite pe bază meritocratică (profesional, social). Preponderent, au fost decorați lucrători din domeniul învățământului, sănătății, sportului, oameni de cultură și artă, lucrători din complexul agroindustrial etc.